

Ἔστιν ἄριθμός, τὸ νῦν ἐστὶν ὡσπερ μονὰς τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὸ ἀδιαί-
 174 | ρετον, καὶ ὡσπερ ἡ μονὰς πάλιν καὶ πάλιν λαμβανόμενῃ τὸν ἀριθμὸν ποιεῖ,
 οὕτω καὶ τὸ νῦν πάλιν καὶ πάλιν λαμβανόμενον κατὰ τὸ πρῶτον καὶ
 ὕστερον τὸν χρόνον ποιεῖ. Καὶ συνεχίζεται οὖν ὁ χρόνος τῷ νῦν ὡς ἡ
 φερόμενῳ, καὶ διακρίεται πάλιν τῷ νῦν· κατὰ γὰρ τὸ νῦν θεω-
 10 ρεῖται τὸ πρότερον καὶ ὕστερον τοῦ χρόνου καὶ ὀρίζει τὴν προτέραν καὶ
 ὑστέραν κίνησιν, ἧς ἀριθμὸς ἐστὶν ὁ χρόνος. Τὸ νῦν ἀκολουθεῖ δὲ πῶς
 καὶ εἰσὶ κατὰ τούτο καὶ αὐτῇ τῇ στιγμῇ, εἰ καὶ ἄλλως ἀπέσκη· καὶ
 τίθησι τὰ ἀμφοτέρω.

Ἔστι κατὰ πέραν ἐστὶ τὸ νῦν τῆς ἐκάστου κινήσεως, οὐκ ἐστὶν ὁ
 16 χρόνος ἀριθμὸς, ἀλλὰ συμβέβηκεν αὐτῷ τὸ πέραν εἶναι τῆς κινήσεως·
 κατὰ δὲ ἀριθμεῖται ὁ χρόνος, θεωρούμενος κατὰ τὸ νῦν πρότερον καὶ
 ὕστερον, ἐστὶν ἀριθμὸς ὡς ἀριθμούμενος, ἧ δὲ ὁρίσται· τῷ δὲ πρὸς πλείους
 κινήσει· ἅμα αὐτὸν θεωρεῖσθαι ἐστὶ καὶ ὡς ὁ ἀριθμῶν ἀριθμὸς, ὡσπερ
 ἡ δεκάς ἅμα πλείω διαφέροντα μετρεῖ, ἵππους, βόας καὶ ὀψοισαῖον.

Ἔστι ὁ χρόνος καὶ ἀριθμὸς ἐστὶ καὶ συνεχίς ὡς τῆς κινήσεως συνεχῶς
 20 ὄν. Καὶ ὡς μὲν ἀριθμὸς, ἔχει τὸ ἐλάχιστον· δύο γὰρ ἔτη φασμὲν καὶ δύο
 μῆνας, ἢ μίαν ἡμέραν· ἐλάχιστος δὲ ἀριθμὸς ἡ δυάς. Ὡς δὲ συνεχίς
 οὐκ ἔχει τὸ ἐλάχιστον· διαιρετὸς γὰρ ἐστὶν ἀεὶ ὡς ἡ γραμμὴ ἀεὶ διαί-
 ρετὴ, ἐστὶν.

Ἔστι εὐλόγως ὁ χρόνος, ἧ μὲν ἀριθμὸς, πολὺς καὶ ὀλίγος λέγεται·
 25 ἧ δὲ συνεχίς, μακρὸς καὶ βραχύς. Καὶ κινήσεις μὲν ταχεῖα καὶ βραδεῖα
 λέγεται, ὅτι ἀνωμαλία ἐστὶ καὶ γίνεται ἐν τῇ κινήσει· ἐστὶ γὰρ τὸ κινου-
 μένον κινεῖσθαι ἀνωμάλως ἐκ πλειόνων αἰτιῶν· χρόνος δὲ οὐ λέγεται
 βραδύς, ἢ ταχύς, διότι χρόνου οὐσία ἡ αὐτή, ἐστὶ καὶ οὐκ ἀνώματος.

Ἔστι ὁ χρόνος ἐν μὲν τῷ ἐνεστώτι ὁ αὐτὸς ἐστὶ πανταχοῦ ἅμα· κατὰ
 30 δὲ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τῆς κινήσεως, ἦτοι τὸ παρελθὸν καὶ τὸ
 μέλλον, οὐκ ἐστὶ πανταχοῦ ὁ αὐτὸς ἅμα.

Ἔστι ὡσπερ ἡ κίνησις ἡ αὐτή, καὶ μία ἐστὶ πάλιν καὶ πάλιν, ὅταν
 διακρίνεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχηται καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀποκαθίσταται πλεονάκις,
 35 ὡσπερ μία καὶ ἡ αὐτή, κίνησις ἀπὸ Κριοῦ ἐπὶ τὸ τέλος τῶν Ἰχθύων, ἢ
 τὴν ἀρχὴν τοῦ Κριοῦ πολλάκις γινόμενου ὁμοίως, οὕτω καὶ χρόνος ὁ
 f. 175 αὐτὸς ἐστὶ πάλιν καὶ πάλιν | ἐπὶ τῇ κινήσει ἀριθμούμενος ὡσαύτως, ὡς
 ἐνίαυτος, ἢ θέρους ὥρα, ἢ μετοπώρου, καὶ χειμῶνος, ἢ ἔαρος.

Ἔστι εἰ καὶ ὁ χρόνος μετρεῖ τὴν κίνησιν· ὀρίζει γὰρ αὐτὴν κατὰ τὸ
 40 πρῶτον καὶ ὕστερον· ἀλλ' ἀντιστρόφως καὶ ἡ κίνησις μετρεῖ καὶ ὀρίζει

τὸν χρόνον, ἀρχομένη κατὰ τὸ πρῶτον νῦν καὶ περαίνουσα εἰς τὸ ὕστερον. Ὅθεν πολὺν καὶ ὀλίγον φαμέν χρόνον ὡς ἀριθμούμενον καὶ μετρούμενον ὑπὸ πολλῆς ἢ ὀλίγης κινήσεως· μετροῦνται μὲν γὰρ αἱ δέκα ἵπποι ὑπὸ τῶν δέκα μονάδων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ δέκα ὁ ἐν τούτοις θεωρούμενος ὑπὸ τῶν ἵππων καθ' ἓνα νοουμένων ὡσπερ εἰ συνάπτεσθαι καταλαμβάνεται καὶ ὀρίζεται. Συμβαίνει δὲ τοῦτ' εὐλόγως διὰ τὸ ἀπολυθεῖν τῆς κινήσεως τὸν χρόνον ὡς ἢ κινήσεως τῆς μεγέθους, συνεχῶν ὄντων ὁμοίως καὶ διαίρετων. Ἐπεὶ οὖν τὸ μέγεθος καὶ ἡ κίνησις ὑπὸ ἀλλήλων μετροῦνται· πολλήν γὰρ φαμέν εἶναι τὴν πορείαν, ὅτι πολὺ τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ, καὶ ἀντιστρόφως πολὺ εἶναι τὸ διάστημα, ὅτι πολλὴ ἡ γέγονεν ἢ πορεία· εἰκότως καὶ ἡ κίνησις καὶ ὁ χρόνος μετροῦσθαι ἀλλήλα. Μετρεῖται δὲ ἡ τε κίνησις καὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ μέγεθος μέτρῳ τινὶ ὠρισμένῳ, οἷον πήχει μὲν μετρεῖται, λόγου χάριν, τὸ μήκος, εἰς ὃ πλειστάκις διαίρεται· καὶ ἐξ οὗ μετρεῖται πλειστάκις συντεθειμένον, καὶ ὁ χρόνος ὡρᾷ μιᾷ, λόγου χάριν.

Ὅτι καὶ ἡ κίνησις καὶ τὰ ἐν χρόνῳ πάντα λεγόμενα εἶναι, οὕτω λέγεται εἶναι ἐν χρόνῳ, ὡς τοῦ εἶναι αὐτῶν μετρούμενου ὑπὸ τοῦ χρόνου· ὑπερβάλλει δὲ ὁ χρόνος πᾶν τὸ ἐν χρόνῳ, ὡσπερ καὶ ἀριθμὸς ἅπαν ὑπερβάλλει τὸ ἐν ἀριθμῷ.

Ὅτι ὁ χρόνος φθορᾶς ἐστὶν αἷτιος καθ' αὐτόν· αὐτὸς μὲν γὰρ τῆς κινήσεως οὐσίωται, ἥς ἐστὶν ἀριθμὸς· ἡ δὲ ἔκστασις ἐστὶ τοῦ ὄντος τρόπον τινὰ καὶ τροπή· ὅθεν καὶ εἰώθημεν λέγειν κατατίκεσθαι πάντα τῷ χρόνῳ καὶ γηράσκειν ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιλανθάνεσθαι· ταῦτα δὲ πάθη οὐσίας καὶ ζωῆς καὶ γνώσεως, κἀντεῦθεν ὀφθαλμῶν, ὅτι τὰ αἰδία οὐκ εἰσὶν ἐν χρόνῳ· οὐ γὰρ περιέχονται ὑπὸ χρόνου οὐδὲ μετροῦνται ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ πάτχουσί τι ὑπ' αὐτοῦ, ὃ ὀφθαλμῶν ἐστίν.

Ὅτι οὐ κινήσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡρεμίας μέτρον ἐστὶν ὁ χρόνος, τῆς μὲν κινήσεως καθ' αὐτό, τῆς δὲ ἡρεμίας κατὰ συμβεβηκός, διὰ τὴν κίνησιν ἥς ἐστὶ στέρησις ἢ ἡρεμία· ἡρεμοῦν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐστερτημένον κινήσεως, πεφυκὸς δὲ κινεῖσθαι· τὸ δὲ ἀκίνητον ὡς μετακινεῖσθαι δυνάμενον μετὰ ἡρεμεῖν, οἷα τὰ μαθηματικὰ οὐ φαμέν εἶναι ἐν χρόνῳ, οὐδὲ ἀκινήσεως μέτρον τὸν χρόνον, ἀλλ' ἡρεμίας, ἥτις ἐστὶ στέρησις τοῦ κινεῖσθαι ἐν τοῖς πεφυκόσι κινεῖσθαι.

Ὅτι τὰ μὴ ὄντα καὶ τὰ μὴ ἐνδεχόμενα ὅλως εἶναι οὐκ εἰσὶν ἐν χρόνῳ, ὡς τὸ τὴν διάμετρον εἶναι σύμμετρον τῆς πλευρᾶς καὶ εἶ τι ὅμοιον· οὕτε γὰρ ἦν, οὕτ' ἐστὶ, οὕτ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὥστε οὐδὲ χρόνῳ περιέχεται. Ὅμηρος δὲ ἦν, εἰ καὶ μὴ νῦν ἐστὶ, καὶ ἔκλειψις ἐστὶ, εἰ καὶ μὴ νῦν ἐστὶ· τὸ δὲ παρεληλυθὸς καὶ τὸ μέλλον ἐν χρόνῳ· ἦν γὰρ ὅτ' ἦν, καὶ ἴσται ὅτ' ἐστὶ.

Ὅτι τὸ νῦν ἐστὶ συνέχεια χρόνου, καὶ τῷ νῦν συνεχίζεται τῷ μέλλοντι τὸ παρεληλυθός· τοῦ μὲν γὰρ ἐστὶ πέρας, τοῦ δὲ ἀρχή· οὐκ ἔχει δὲ

μονήν ἤντινοῦν τὸ νῦν, ὡσπερ ἡ στιγμή ἐν τῷ μεγέθει μονήν ἔχει καὶ θέσιν.

"Ὅτι ἐνίστατε λέγομεν τὸ νῦν οὐ κυρίως, ὅταν ὁ χρόνος ἐγγύς ᾖ τούτου, οἷον νῦν ἦξει ὁ θείνα, ἐπεὶ ἦξει σήμερον, καὶ ἦκε νῦν, ὅτι ἦλθε σήμερον· περὶ δὲ τῶν πόρρω οὐ φαμεν τὸ νῦν· οὐδεὶς γὰρ λέγει ὅτι νῦν γέγονεν ἡ Ἰλίου ἄλωσις.

"Ὅτι ὁ χρόνος πεπερασμένος ἐστὶν ὡς ὠρισμένος τῷ ποτὲ εἰς τὸ παρεληλυθὸς καὶ εἰς τὸ μέλλον· φαμεν γάρ· ἕτερον ποτὲ ἡ Τροία, καὶ ἔσται ποτὲ κατακλυσμός. Ἔστι δὲ πόσος χρόνος ἀπὸ τοῦδε τοῦ νῦν εἰς ἐκεῖνό τε τὸ νῦν ἐν ᾧ ἕτερον ἡ Τροία καὶ εἰς ἐκεῖνο ἐν ᾧ ὁ κατακλυσμός ἔσται. Ἀλλ' εἰ καὶ οὕτω πεπερασμένος ἐστὶν ὁ χρόνος, ἀλλ' οὐκ ἐπιλείψει ποτέ· αἰεὶ γὰρ ἔσται κίνησις, ἥτις μέτρου ὁ χρόνος, καὶ αἰεὶ ἀρχὴ αὐτοῦ τὸ νῦν· ἡ γὰρ ἀρχὴ πάντων τῶν ἐπομένων ἐστὶν ἀρχή. Ἔστι δὲ τὸ νῦν ἐν τῷ χρόνῳ ἀρχή, τε ἅμα καὶ τελευτή, κατ' ἄλλο μέτροι καὶ ἄλλο θεωρούμενον, ὡς τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοίλον ἐν κύκλῳ, τὸ αὐτὸ ὄν τῷ ὑποκειμένῳ, τῇ πρὸς διάφορα ἀποβλέψει· διττὸν ἐστὶ καὶ διάφορον.

"Ὅτι τῷ ἦδη ἐπὶ τε τοῦ παρεληθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος χρώμεθα χρόνου, ὅταν ἐγγύς ᾖ τοῦ νῦν ταῦτα, οἷον ἦδη βαδισοῦμαι, καὶ ἦδη βεβήδικα· ἀλλ' οὐ φαμεν ὡς ἦδη ἕτερον τὸ Ἰλίον. Τὸ δὲ ἄρτι ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος μόνον, οἷον ἄρτι ἦλθον, ὡς πρὸ μικροῦ, τὸ δὲ πάλαι ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος, πλὴν ὡσπερ ἐν τῷ νῦν. Τὸ δὲ ἐξ ἀίφνης, τὸ ἐν ἀνασθήτῳ χρόνῳ σχεδὸν ἐπισυμβαίνον.

f. 176 "Ὅτι, εἰ καὶ εἴρηται ὁ χρόνος φθορᾶς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ γενέσεως δοκεῖ εἶναι, καθόσον καὶ γένεσις καὶ φθορὰ ἐν χρόνῳ· μάλλον δὲ αἴτιος φθορᾶς, ὅτι τῷ χρόνῳ φθείρονται πλείστα, μηδενὸς ἔξωθεν ἐπισυμβαίνοντος αἰτίου τῆς φθορᾶς. Πρὸς δὲ τὴν γένεσιν δεῖ τινα σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μεταβολὴν καὶ κίνησιν ἐπακολουθεῖν.

"Ὅτι ἅπαν τὸ κινούμενον ἀνάγκη ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι· ἡ γὰρ θάπτον κινεῖται, ἡ βραδύτερον· θάπτον μὲν τὸ πρότερον μεταβάλλον, βραδύτερον δὲ τὸ ὕστερον μεταβάλλον. Τὸ δὲ πρότερον καὶ ὕστερον, ἐν τῇ ἀποστάσει τοῦ νῦν θεωρούμενα, ὅπερ νῦν ὅρος ἐστὶ τοῦ παρεληλυθότος καὶ μέλλοντος, ἐν χρόνῳ εἰσὶν, ὡσπερ καὶ τὸ νῦν, ὥστε καὶ τὸ κινούμενον οὕτως ἐν χρόνῳ ἐστὶν. Λέγεται δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ παρεληθόντος πρότερον τὸ πορρωτέρω τοῦ νῦν, ὕστερον δὲ τὸ ἐγγυτέρω· ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος τὸ ἀνάπαλιν, πρότερον μὲν τὸ ἐγγυτέρω τοῦ νῦν, ὕστερον δὲ τὸ πορρωτέρω τοῦ νῦν.

"Ὅτι τῶν κινητῶν πάντων ἐν δυνάμει καὶ ὁ χρόνος καταλαμβάνεται, τῶν δὲ ἐνεργείᾳ κινουμένων καὶ ὁ χρόνος τῆς αὐτῶν κινήσεως ἐνεργεῖ ἐστὶν. Γῆ δὲ καὶ θάλαττα καὶ οὐρανὸς τὰ μὲν κινούμενα, τὰ δὲ κινητὰ, ὥστε καὶ ἐν πάσι τούτοις ὁ χρόνος.

“Οτι αδύνατον είναι χρόνον, μὴ οὔσης ψυχῆς· ὁ μὲν γὰρ ἀριθμητός, ψυχῆ δέ, καὶ ταύτης μάλιστα νοῦς, τὸ δυνάμενον ἀριθμεῖν· τοῦ δὲ ἀριθμοῦντος μὴ ὄντος, οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀριθμητόν. Κίνησις γὰρ ἴσως ἂν εἴη, καὶ μὴ οὔσης ψυχῆς· ἢ δὲ ἀριθμητός, καὶ χρόνος αὐτῆς ἀριθμούμενος οὐκ ἂν εἴη, μὴ ὄντος τοῦ ἀριθμοῦντος, τῆς ψυχῆς δηλονότι. 5

“Οτι ὁ χρόνος οὐκ ἔστι μέτρον κινήσεως τῆς κατὰ τόπον φορᾶς μόντης, ἀλλὰ καὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ αὐξήσεως καὶ μειώσεως καὶ ἀλλοιώσεως, τουτέστι πάσης κινήσεως.

“Οτι, ὅταν δύο κινήσεις διάφοροι κατὰ ταῦτόν ἐνεργοῦνται, ἢ καὶ πλείους, ὁ αὐτός καὶ εἷς ἔστι χρόνος· ἀριθμὸς γὰρ ἐστὶν αὐτῶν κοινός 11 τῶν διαφόρων κινήσεων, ὡσπερ καὶ ὁ δέκα, ὁ αὐτός ὢν ἀριθμὸς ὡς ἐκ μονάδων δέκα συγκείμενος, ἀριθμὸς ἐστὶ διαφόρων ἀριθμητῶν, ἴππων δηλαδὴ καὶ βοῶν καὶ ἄλλων παντοίων.

“Οτι ἡ κυκλοφορικὴ, ὁμαλὴς οὔσα κίνησις, μέτρον ἐπὶ τῶν ἄλλων πασῶν κινήσεων, αἰτῖνας ἀνώμαλοι· οὐ γὰρ ἴσαι ἐν ἴσῳ χρόνῳ γίνονται, 178 οὔτε πρὸς ἀλλήλας οὔτε πρὸς ἑαυτάς αἰ ἀλλοιώσεις καὶ αἰ αὐξήσεις καὶ αἰ λοιπαὶ κινήσεις, ἀλλ’ ἀνωμάλως. Ὡς οὖν πρώτη καὶ ὁμαλὴς, ἡ κυκλοφορικὴ κίνησις μέτρον ἐστὶν εὐλόγως τῶν ἄλλων κινήσεων, καὶ ὡς γνωριμωτέρᾳ διὰ ταῦτα· μετρεῖται δὲ καὶ αὐτὴ καὶ τὸν χρόνον δι’ ἑαυτῆς μετρῆι μορίῳ τινί, ἦγγουον τοσῶδε μὲν περιφορᾶ ὁ ὥριαίος μετρεῖται χρόνος· 20 τῷ δὲ ἡ ἡμέρα μετρεῖται τοσαυταχῶς, τῆ δὲ ὁ μῆν, τῷ δὲ ἡ ἐτήσιος τοῦ ἡλίου περίοδος· ὅθεν χρόνος ἐστὶν ἡ τῆς οὐρανίου σφαιρας κίνησις, ἢ καὶ αἰ ἄλλα πασαὶ κινήσεις μετροῦνται· διὸ καὶ τὸ εἰωθὸς τοῖς πολλοῖς λέγεσθαι κύκλον εἶναι τὰ ἀνθρώπεια πράγματα ὡς ταῖς τοῦ χρόνου μετρούμενα περιόδοις. 25

“Οτι τὸ μετρούμενον ταῦτόν μέν ἐστι τῷ μετροῦντι, ἀλλ’ ἔστι πολλά τὰ μετροῦντα, οἷον τοδὶ τὸ μέγεθος πήχυς μὲν ἐστὶν, ἀλλὰ δεκάκις, ταῦτόν δὲ εἶπειν δέκα πήχεις, ἂν τοσόνδε ἦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως.

Εἶτα δείκνυσιν εὐλόγως εἰρησθῆαι τὸ τῶν διαφόρων καὶ πολλῶν κινήσεων τὸν αὐτὸν εἶναι χρόνον, ὡσπερ καὶ δέκα ἴππων καὶ βοῶν διαφόρων 30 ὄντων καθ’ αὐτὰ ἐν μέτρον εἶναι τὰς δέκα μονάδας, ἦτοι τὸν δέκα ἀριθμόν, καὶ τῆ φύσει διαφέροντα τῷ ἀριθμῷ καὶ μέτρῳ οὐ διοίσουσιν: —

Sur le livre V.

Ἐκ τοῦ πέμπτου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως.

Ἐν τούτῳ τῷ μέρει διορίζεσθαι πρόκειται, ὅτι ἡ μεταβολὴ καθολικω- 35 τέρα τῆς κινήσεως καὶ ὡσπερ γένος· ἢ γὰρ γένεσις καὶ φθορὰ μεταβολή τις ἐστὶν ἀκριβολογουμένοις, οὐ κίνησις. Καὶ ἄλλα διορίζεται τῆ τοιαύτη

προθέσει συνάδοντα· προλαμβάνει δέ τινα χρήσιμα τοῖς ἐξῆς ἐσόμενα θεωρήματα.

Ἔστι πᾶν τὸ κινούμενον καὶ μεταβάλλον (ἀδιαφόρως γὰρ τέως εἰλήφθων μεταβολή, καὶ κίνησις) ἢ καθ' αὐτὸ κινεῖται καὶ πρώτως, ἢ κατὰ μέρος, ἢ κατὰ συμβεβηκός. Κατὰ συμβεβηκός μὲν γὰρ λέγομεν τὸν μουσικὸν βαδίζειν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ βαδίζων, ἢ δὲ συμβεβηκε τῷ ἄνθρωπῳ μουσικῶ εἶναι λέγεται βαδίζειν ὁ μουσικός· ὁμοίως καὶ τὸν ἐν τῇ νηὶ κοιμώμενον κινεῖσθαι λέγομεν κατὰ συμβεβηκός. Κατὰ μέρος δὲ κινεῖσθαι λέγομεν, ὡς ἔταν ὑγιαίνοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἰ ἐνενοσίκει, λέγωμεν ὑγιαίνει τὸ σῶμα. Καθ' αὐτὸ δέ, ἔταν ὅλον τὸ σῶμα καχεκτοῦν καὶ ὑγιαίνει αὐτὸ λέγωμεν, ἢ βαδίζειν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τὸ κινεῖν δὲ ἅπαν τριχῶς κινεῖν λέγεται· ἰατρούει μὲν γὰρ ὁ μουσικός κατὰ συμβεβηκός, ὅτι συμβεβηκε τῷ μουσικῶ καὶ ἰατρῶ εἶναι· κινεῖ δὲ τὸν μύλον ὁ ἄνθρωπος κατὰ μέρος, ὅτι τῇ χεὶρὶ κινεῖ· καθ' αὐτὸ δὲ ὁ ἰατρός ἰατρούει καὶ ἡ χεὶρ πλῆττει. Καὶ ἡ τρίτη αὕτη τοῦ κινουμένου καὶ κινούντος διαίρεσις ἐπὶ πάσῃ κινήσει διαβαίνει.

Ἔστι πάντε θεωροῦνται ἐπὶ πάσῃ κινήσει· τὸ κινεῖν, τὸ κινούμενον ἦτοι τὸ ὑποκειμένον, ὁ χρόνος ἐν ᾧ ἢ κίνησις, τὸ ἐξ οὗ κινεῖται καὶ μεταβάλλει ἢ τόπου, ἢ πάθους, ἢ εἶδους ὁπουοῦν, τὸ εἰς ᾧ κινεῖται, τόπον, ἢ πάθος, ἢ εἶδος ὁτιοῦν· συντόμως δὲ εἶπειν, τὸ ὑφ' οὗ, τὸ ὅ, τὸ ἐν ᾧ, τὸ ἐξ οὗ, τὸ εἰς ὅ. Ἔστι δὲ ἡ κίνησις ἐν τῷ ὑποκειμένῳ τῷ κινουμένῳ, δηλονότι τῷ μεταλαμβανόμενῳ σώματι· ἐκ θερμοῦ εἰς ψυχρόν, ἢ ἐκ ψυχροῦ εἰς θερμόν, οὐκ ἐν τῷ θερμῷ ἢ ψυχρῷ· μάλλον δ' ἂν λέγοιτο ἢ μεταβολὴ ἐν τῷ εἰς ᾧ ἢ ἐν τῷ ἐξ οὗ, οἷον ὁπότεν γίνηται τι λευκὸν ἐκ μέλανος, ἐν τῷ λευκῷ μάλλον εἶναι, εἰ μηδὲν ἐν αὐτῷ κυρίως, ὡς εἴρηται. Ὅθεν οὐδ' ἔστι τὸ λευκὸν ἢ κίνησις, ἢ ἡ ὑγεία, ἀλλ' ἢ λεύκανσις καὶ ἡ ὑγίανσις τοῦ ὑποκειμένου ἢ κινήσις ἐστίν.

Ἔστι τὸ περὶ τοῦ κινούντος καὶ κινουμένου εἰρημένον, ὅτι τριχῶς ἐν αὐτοῖς ἢ κίνησις (ἢ καθ' αὐτὸ, ἢ κατὰ συμβεβηκός, ἢ κατὰ μέρος), καὶ ἐν τοῖς εἶδεσι καὶ πάθεσι καὶ τόποις ἦγουν ἐν τῷ εἰς ᾧ καὶ ἐξ οὗ ἢ κίνησις γίνεται, δεῖ θεωρεῖσθαι. Ἡ κατὰ συμβεβηκός μόντοι κίνησις καὶ μεταβολή, παρείσθω σκοπεῖσθαι τοῖς φυσικοῖς· οὐδὲν γὰρ ὠρισμένον ἔχει καὶ τεταγμένον, οὔτε δύναται περιλαμβάνεσθαι λόγῳ καὶ νῆι, ποικίλῃ καὶ διὰ πολλῶν οὔσα ἦτοι τῶν δέκα γενῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀδιεξίτητος, οἷον νῦν ὁ Σωκράτης ἐν βάλανειῳ λούεται· ἐστὶ δὲ ὁ Σωκράτης ζῶον, ἄνθρωπος καὶ ὅσα οὐσιώδη, ἔτι ἀνὴρ Ξανθιππὸν γυναῖκα ἔχων, πατήρ· ἀδελφὸς εἰ τύχοι, υἱός, πρεσβύτερος, Ἀθηναῖος, βραχὺς τῆς ἡλικίας, μουσικός· οὗτοι πάντες λούονται κατὰ συμβεβηκός. Ἄπειρα δὲ καὶ ἀδιεξίτητα ταῦτα ἐν Σωκράτει. Ἔτι καὶ τῷ βάλανειῳ πολλὰ τοιαῦτα συνεπινοεῖται, καὶ συμβεβηκεν αὐτῷ καὶ τῷ λούεσθαι ὁμοίως. Διὰ τοῦτο τὴν κατὰ συμβεβηκός

κός κίνησιν οὐ δεῖ λόγου ἀξιοῦν, ἀλλὰ τὴν καθ' αὐτὸ κίνησιν τε καὶ μεταβολὴν προῦργου σκοπεῖν τὸν φυσικόν.

| Ὅτι ἡ καθ' αὐτὸ κίνησις καὶ μεταβολὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις θεωρεῖται, f. 177^v
καὶ τοῖς μεταξὺ καὶ τοῖς ἀντιφατικοῖς θεωρουμένοις καὶ λεγομένοις, οἷον
ἐκ τοῦ μῆ λευκοῦ εἰς τὸ λευκόν, ἐκ τοῦ μέλανος εἰς τὸ λευκόν, καὶ ἐκ
τοῦ φαινοῦ εἰς τὸ λευκόν· τὸ γὰρ μεταξὺ τρόπον τινὰ τοῖς ἄκροις ἐναντίον
ἐστίν· τὸ γὰρ φαινὸν πρὸς μὲν τὸ μέλαν λευκόν ἐστὶ, πρὸς δὲ τὸ λευκόν μέλαν.

Ἐπι τοῦ μεταβάλλοντος ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον μεταβάλλει
ἦγουν ἐκ λευκοῦ εἰς μέλαν, ἢ ἐξ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ἦγουν ἐκ
λευκοῦ εἰς μῆ λευκόν, ἢ ἐκ μῆ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον ἦγουν ἐκ μῆ
λευκοῦ εἰς λευκόν· ὡς ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἐστίν, αἱ
δὲ λοιπαὶ οὐκ ἐν τοῖς ἀντιφατικοῖς. Ἐκ δὲ μῆ ὑποκειμένου εἰς μῆ ὑπο-
κείμενον οὐκ ἂν γένοιτο ἢ λέγοιτο μεταβολή· οὔτε γὰρ ἐναντία ταῦτα,
οὔτε ἀντιφατικά. Ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐκ μῆ ὑποκειμένου εἰς ὑποκείμενον
κίνησις γένεσις ἀπλῶς μὲν, ὅταν ἐκ μῆ ὄντος γίνηται τι· κατὰ τι δέ,
ὅταν ἐκ μῆ τὸδε τι ὄντος τὸδε τι γίνηται, οἷον ἐκ μῆ λευκοῦ λευκόν.
Ἡ δὲ ἐξ ὑποκειμένου εἰς μῆ ὑποκείμενον κίνησις φθορὰ ἢ ἀπλῶς, ἢ κατὰ
τι, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς γενέσεως.

Ἐπι ἡ γένεσις οὐκ ἐστὶ κίνησις, ἀλλὰ μεταβολή, ὡς δῆλον ἐντεῦθεν.
Ἡ γένεσις ἐστὶν ἢ ἀπλῶς λεγομένη ἐκ τοῦ ἀπλῶς μῆ ὄντος· τὸ γὰρ μῆ
ὄν ἢ ἐν συνθέσει καὶ διαίρεσει ἐστίν, τουτέστι καταφάσει καὶ ἀποφάσει,
καὶ τοῦτ' οὐκ ἂν εἴη κίνησις· τὸ γὰρ ψεῦδος οὔτ' ἐστὶν οὔτε κινεῖται· ἢ
ἐστὶ μὲν ὑποκείμενον, μῆ ὄν δέ, ὅτι μῆ τὸδε ἐστίν, ἦγουν οὐκ ἐστὶ λευκόν,
γένοιτο δ' ἂν ἐκ μέλανος κινηθῆν. Αὕτη δὲ οὐκ ἀπλῶς ἐστὶ γένεσις, ἀλλὰ
κατὰ τι, ὅταν τὸδε τι γίνηται καὶ μῆ ἀπλῶς γίνηται. Λέγεται μῆ ὄν καὶ
τὸ ἐνεργεῖα μὲν οὐδὲν ὄν πᾶν, δυνάμει δὲ πᾶν ὅτι οὖν ὄν, ὡς ἡ ὕλη
καθ' αὐτὴν θεωρουμένη. Ἐκ τούτου οὖν τοῦ μῆ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὁδὸς
ἢ γένεσις, καὶ οὐκ ἂν λέγοιτο κίνησις· ἐν γὰρ τῇ κινήσει δεῖ προῦποκει-
σθαι τι ὄν· τὸ δὲ μῆ ὄν πᾶς ἂν κινεῖτο· ἄλλως τε, εἰ πᾶν τὸ κινου-
μενον ἐν τόπῳ κινεῖται, τὸ δὲ μῆ ὄν οὐδὲ ποῦ ἐστίν, οὐδὲ κινηθήσεται
ἄρα· ἀλλὰ μεταβολὴν δεῖ ταυτὴν καλεῖσθαι τὴν γένεσιν. Ἔτι, οὐδὲ τὸ
ἀντικείμενον τῇ γενέσει ἡρεμία ἂν λέγοιτο, εἴπερ μηδὲ ἡ γένεσις κίνησις
ἐστὶ. Ἔτι, εἴπερ ἡ γένεσις οὐκ ἐστὶ κίνησις, οὐδὲ ἡ φθορὰ ἐστὶ κίνησις,
| ἀλλὰ γένεσις καὶ ἡ ἀντικείμενη ταύτη φθορὰ ὡς ὑπὸ τι καθόλου, τὴν f. 178
μεταβολὴν, εἰσίν. 35

Ἐπι ἐπεὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθορὰ μεταβολαὶ εἰσίν, οὐ κινήσεις, καὶ
ἐν τοῖς ἀντιφατικοῖς, ὡς προείρηται, ἢ δὲ κίνησις ἐν τοῖς ἐναντίοις καὶ
μεταξὺ λείπεται εἶναι, τοῖς δὲ ἐναντίοις καὶ τὰ στερητικῶς λεγόμενα
ἐμπεριέχεσθαι δεῖ, οἷον τὸ γυμνόν, τὸ ἀνοσοῦ, τὸ ἄμουσον καὶ τὰ τοιαῦτα,
ἐπόμενον ἐστὶν ἐν ὁπόσαις τῶν δέκα κατηγοριῶν ἢ ἐναντιότης δύναται 40

εἶναι, ἐν τοσαύταις μόναις καὶ τὴν κίνησιν δύνασθαι εἶναι. Ἔστι δὲ ἡ ἐναντιότης ἐν τρισὶ μόναις· τῷ ποιῶ, τῷ ποσῶ καὶ τῷ ποῦ, οἷον ἐν μὲν ποιῶ λευκὸν καὶ μέλαν, ψυχρὸν καὶ θερμὸν, γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐν ποσῶ μείζον καὶ ἔλαττον· ἐν τῷ ποῦ ἄνω καὶ κάτω καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐν ταύταις ἄρα ταῖς τρισὶ κατηγορίαις μόναις ἐστὶν ἡ κίνησις. Εἰ δὲ δοκεῖ, φησί, καὶ ἐν ἄλλαις κατηγορίαις ἦγουν ἐν τῷ ποτέ καὶ τοῖς πρὸς τι κίνησις εἶναι, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, οὐ καθ' αὐτὸ καὶ κυρίως, ὡς ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις. Ἰδὲ δ' αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν δείκνυσιν, εἰς ἀδύνατον τὸν λόγον ἀπάγων, ὅτι ἔσται κινήσεως κίνησις, καὶ γενέσεως γένεσις καὶ μεταβολῆ ὅλιως μεταβολῆς. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀδύνατα ἀληθῶς, δείκνυσσι φιλοτίμως· εἰ μὴ ἴσως εἴποι τις ἐνδέχεσθαι κινήσεως εἶναι κίνησιν κατὰ συμβεβηκός, ὡς ὅταν λέγῃ τις τὸ ὑγιαζόμενον μανθάνειν ἅμα καὶ τὴν ὑγιάνσιν συνεῖναι τῇ μαθήσει κατὰ συμβεβηκός. Τῷ δὲ περὶ φύσεως σκοπούμενῳ προσίρηται τὰ κατὰ συμβεβηκός μὴ δεῖν εἶναι προὔργου:

Ἔστι τὴν μὲν ἐν τῷ ποιῶ κίνησιν καλεῖ ἀλλοίωσιν, τὴν δὲ ἐν ποσῶ δυσὶν ὀνόμασιν, αὔξεισιν καὶ φθίσειν· οὐ γὰρ ἔχουσι κοινὸν ὄνομα· τὴν δὲ κατὰ τόπον ὀνομάζει φοράν, κυρίως ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ βία φερομένων λεγομένην οὔτω, μεταφερομένην δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰχοθεν ἐχόντων τὴν ὁρμὴν τῆς κινήσεως, διπλασθῆ τῶν ἐμψύχων.

Ἔστι καὶ ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις κινήσεσιν ἡ κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μεταβολῆ ἀλλοίωσις ὀνομάζεται τῷ κοινῷ τοῦ γένους ὀνόματι.

Ἔστι τὸ ἀκίνητον τετραχῶς· ἢ τὸ μὴ πεφυκὲς ὅλιως κινεῖσθαι, ὡσπερ ὁ ψόφος ἀόρατος λέγεται, ὅτι μὴ πεφυκέν ὅλιως ὁράσθαι· οὔτω δ' ἂν εἶεν ἡ ἀκίνητοι οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ πλόκοι | καὶ μᾶλλον αἱ χωρισταὶ τῶν σωμάτων οὐσίαι καὶ τὰ αἴθλα εἶδη· ἢ τὸ βραδέως κινούμενον, ὡς οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες· δοκοῦσι γὰρ ἀκίνητοι καθάπαξ εἶναι καὶ πεπηγέναι, καίτοι κινουνται κατὰ ἕκαστον ἔτη, μίαν μοῖραν τοῦ ὅλου οὐρανοῦ κύκλου· ἢ τὸ μόλις κινούμενον, ὡσπερ ἀκινήτους εἰς ὀργὴν φάμεν τοὺς μόλις εἰς ὀργὴν κινουμένους. Ὁ δεύτερος δὲ οὗτος καὶ τρίτος τρόπος οὐ κυρίως, ἀλλὰ καταχρηστικῶς λέγονται καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων, ὅτι ὁ μὲν δεύτερος τῷ βραχὺ ὀτιοῦν κινεῖσθαι, ὁ δὲ δεύτερος τῷ βραδέως ἀρχεσθαι κινεῖσθαι μορφοῦνται. Μετὰ τούτους ἀκίνητον λέγεται τοὺς τρόπους τὸ πεφυκὲς μὲν καὶ δυνάμενον κινεῖσθαι, μὴ κινούμενον δὲ, ὅτε πέφυκε κινεῖσθαι καὶ οὐ καὶ ὡς, καὶ ἡ τοιαύτη ἀκίνησις ἡρεμία καλεῖται· οὐ γὰρ ἂν φαίη τις τὸν ῥοῦν μὴ ἰπτάμενον ἡρεμεῖν.

Ἔστι θεωρητέον τῷ φυσικῷ, ὡς τοῖς περὶ κινήσεως συμβαλλόμενον λόγοις, τίνα τέ εἰσι καὶ λέγονται ἅμα, καὶ τίνα χωρὶς, καὶ τί τὸ μεταξύ, καὶ τί τὸ ἐφεξῆς, καὶ τί τὸ ἀπτόμενον, καὶ τί τὸ συνεχές.

Ὅτι ἄλλα λέγονται εἶναι οὐ χρονικῶς, ἀλλὰ τοπικῶς (τοῦτο γὰρ ἐν
 χρήσει), τὰ ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ ὄντα πρώτως ἦγουν ἐν τῷ αὐτῷ περιέχοντι,
 οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ πέρατι τοῦ περιέχοντος· ἅμα γὰρ φαμέν εἶναι ἐν τῇδε
 τῇ πόλει ταῦτα τὰ σώματα, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τῇδε τῇ οἰκίᾳ τῆς πόλεως,
 καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τῷδε τῷ μέρει τῆς αὐτῆς οἰκίας· χωρὶς δὲ λέγονται τὰ
 ἐν ἑτέροις καὶ διαφόροις τόποις· ἀπτεσθαι δὲ ἀλλήλων λέγονται, ὡς τὰ
 πέρατα αὐτὰ καὶ τὰ ἄκρα εἰσὶν ἅμα· μεταξὺ δὲ εἰς ὃ πρώτως ἀφικνεῖται
 καὶ μεταβάλλει τὸ μεταβάλλον κατὰ φύσιν, ἔπειτ' ἐξ αὐτοῦ συνεχῶς γίνεται
 καὶ καθίσταται εἰς τὸναντίον· εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ πλείω τοῦ ἐνὸς τὰ
 μεταξὺ. Ἐναντίον δὲ ἐστὶ κατὰ τόπον τὸ κατ' εὐθείαν πλείστον ἀπέχον
 ὠρισμένως· ἐφεξῆς δὲ τὸ μετὰ τὴν ἀρχὴν ὁμογενὲς τῇ ἀρχῇ ἢ θέσει, ὡς
 γραμμὴ γραμμῆς ἐφεξῆς, καὶ οἰκία οἰκίας· ἢ τάξει καὶ ἐφεξῆς, τῷ προ-
 σμίῳ ἢ διήγησι καὶ τῇ διηγίσει οἱ ἀγῶνες· ἢ ἐν τοῖς χρώμασιν, ὡς
 ἐφεξῆς τῷ λευκῷ ἄλλο χρῶμα καὶ ἄλλο, ἕως ἔλθοι εἰς τὸ ἐναντίον, τὸ
 μέλαν· ἢ πάθει, ὡς ἢ ἀπὸ ψυχροῦ καθ' ὄλιγον μεταβολὴ εἰς τὸ γαλακτώδες,
 εἴτα χλιαρόν, εἴτα θερμόν· ἢ χρόνῳ, ὡς μετὰ νουμενίαν δευτέραν ἐφεξῆς
 καὶ τρίτην λέγομεν· ἢ γενέσει, ὡς ἐπὶ ζώου πρῶτον μὲν τὴν καρδίαν
 φαμέν συνίστασθαι, ἐφεξῆς δὲ πνεύμονα καὶ σπλῆνα καὶ τὰ τοιαῦτα· ἢ
 ἀριθμῷ, ὡς τῇ μονάδι· ἐφεξῆς ἢ δυάδι λέγεται, καὶ ταύτῃ ἢ τριάδι. Ἰστέον
 δὲ ὅτι τὸ ἐφεξῆς ὕστερόν τι ἀνάγκη εἶναι, οὐκ οὐν καὶ ἀνάπαλιν, οἷον τῇ
 δυάδι· ἐφεξῆς ἢ τριάδι, οὐχ ἢ δυάδι τῇ τριάδι. Ἐχόμενόν ἐστὶν ὃ ἂν,
 ἐφεξῆς ὄν, ἀπτηται οὐ ἐστὶν ἐφεξῆς, οἷον γραμμὴ γραμμῆς καὶ οἰκία οἰκίας
 ἔχεται, εἰ καὶ ἀπτοινο. Πρόσκειται δὲ τὸ ἐφεξῆς, διότι ὁ χιτών, τοῦ
 σώματος ἀπτόμενος, οὐ λέγεται ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι μὴ εἰσὶν ἀλλήλων
 ἐφεξῆς· ἀνομοιογενῆ γάρ. Συνεχὲς δὲ ἐστὶν, ὅταν τὸ αὐτὸ γένηται καὶ
 ἐν ἑκατέρου τῶν ἐχομένων πέρας· τὰ μὲν γὰρ ἐχόμενα ἀπτοινοται ἀλλήλων
 κατὰ τὰ οἰκεία πέρατα. Ὅτε δὲ τῶν ἐχομένων ἀλλήλων ἐν ὁράται τὸ
 πέρας συνημμένου καὶ συμφυῆς παντάπασιν, τοῦτο συνεχὲς ἐστὶν· ὡς δὲ
 πέφυκε γίνεσθαι τὸ συνεχὲς, τοῦτον δηλονότι τὸν τρόπον, οὕτω καὶ τὸ
 ὄλον ἐν γίνεται. Ἐντεῦθεν πορίζεται, ὅτι στιγμὴ καὶ μονὰς οὐ ταῦτὸ
 κατὰ Πυθαγορείους λέγοντας στιγμὴν μὲν μονάδα θέσιν ἔχουσαν,
 μονάδα δὲ στιγμὴν ἄθετον· στιγμὴ μὲν γὰρ ἐφαρμόζει στιγμῇ, εἴτουν
 ἀπτεται· μονὰς δὲ μονάδι οὐκ ἐφαρμόζει οὐδ' ἀπτεται, καὶ μονάδος
 μὲν καὶ μονάδος οὐδὲν μεταξὺ· μεταξὺ δὲ στιγμῶν γραμμῇ, αἷς αὕτη
 ὀρίζεται.

Ὅτι περὶ μιᾶς κινήσεως ἰστέον, ὡς πολλαχῶς λέγεται. Ἔστι μὲν
 γὰρ μία τῷ γένει ἢ ἐν μιᾷ κατηγορίᾳ θεωρουμένη, ἦγουν ἢ ἐν τῷ ποῦ
 καὶ ἢ κατὰ τόπον, ὡσπερ ἑτέρα τῷ γένει ἢ ἐν τῷ ποιῷ ἀλλοίωσις καὶ
 ἢ ἐν τῇ φορᾷ. Ἔστι δὲ μία τῷ εἶδει ἢ ἐν εἶδει ἀδιαιρέτῳ ὑφ' ἐν γένος,
 οἷον ἢ λεύκανσις· οὐ γὰρ διαιρεῖται τὸ λευκὸν εἰς ἕτερον εἶδος, ἀλλ' εἰς

τὰ κατὰ μέρος λευκὰ μόνον· λεύκανσις δὲ καὶ μέλανσις μία τῷ
 γένει· ἐν τῷ ποιῷ γὰρ ἀλλοιώσεις ἀμφότεραι. Ἔστι δὲ μία τῷ ἀριθμῷ
 κινήσις, ὅταν τὸ κινούμενον ᾖ ἐν τῷ ἀριθμῷ, καὶ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως
 ὡσαύτως ἓν, καὶ ὁ χρόνος εἷς καὶ μὴ διαλείπων· μελαίνεταί γὰρ τὸ
 6 λευκὸν καὶ ὁ κορίσκος βαδίζει, καὶ ἓν ἔστι τὸ λευκὸν καὶ ὁ κορίσκος
 ὑποκείμενον κατὰ συμβεβηκός, καὶ ἓν τὸ κινούμενον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο καὶ
 ἡ ἐν αὐτῷ λεύκανσις καὶ βαδισις μία κίνησις· εἶδει γὰρ διαφέρουσιν. Καὶ
 πάλιν ὑγιάζεται ὀφθαλμίας ἀπαλλακτόμενος Σωκράτης καὶ Φαίδων ὁμοίως,
 f. 179^v ἀλλ' αἱ κινήσεις | καὶ ὑγιάνσεις δύο, καὶ οὐ μία διὰ τὸ εἶναι τὰ
 10 κινούμενα· καὶ πάλιν Σωκράτης ἐθερμάνθη χθές καὶ σήμερον, ἀλλ' οὐ
 μία ἡ θέρμανσις, καίτοι γε μία τῷ εἶδει οὔσα καὶ ἐν τῷ αὐτῷ κινου-
 μένω, διότι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κεκίνηται· ὥστε δεῖ καὶ τὰ τρία
 συνέρχεσθαι πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς κινήσεως.

Εἶτα κινεῖ ἀπορίαν ἀπὸ τῶν ἕξεων αὐτῶν, τῶν ἐν τοῖς σώμασι καὶ
 16 τῶν παθῶν τὸ Ἡρακλείτου παράγων, ὡς αἰεὶ τὰ σώματα πάντα βεῖ καὶ
 οὐδέποτε ἐν ταύτῳ μένει, καὶ τὴν ἀπορίαν ἐπιλύεται· ἐξ ὧν τοῦτο ἀναγ-
 καῖον σημειώσασθαι, ὅτι μιᾶς μὲν οὔσης τῆς ἐνεργείας ἢ κινήσεως, ἀνάγκη
 καὶ μίαν εἶναι τὴν ἕξιν, ἐξ ἧς αὕτη πρόεισιν. Ἐκ μιᾶς μὲντοι ἕξεως
 οὐδὲν κωλύει πλείους εἶναι τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς κινήσεις· ἕξις μὲν γὰρ
 20 ἢ βαδιστικὴ μία τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ ἐνὶ ἀνθρώπῳ, βαδισις δὲ ἐξ αὐτῆς
 πλείους χρόνῳ καὶ ἡρεμίᾳ διακοπτόμεναι· ἄλλη γὰρ ἢ χθές, καὶ ἄλλη ἢ
 σήμερον τοῦ αὐτοῦ βάδισις ἀνθρώπου. Ἐπεὶ οὖν μία κίνησις ἀπλῶς καὶ
 κυρίως ἐστὶν ἢ τῷ ἀριθμῷ μία, ὡς ἐδηλώθη καὶ διωρίσθη, δεῖ ταύτην
 εἶναι καὶ συνεχῆ· οὐ γὰρ πᾶσα κίνησις πάσῃ κινήσει συνεχῆς· αἱ γὰρ
 26 μὴ αὐτὰί τῷ εἶδει, οὐδὲ συνεχεῖς, κἂν ὁ χρόνος αὐτῶν ἢ συνεχῆς,
 οἶον εἴ τις βαδισίη, εἴτ' εὐθύς πυρέξειεν, ἢ βάδισις καὶ ἢ πύρεξις οὐ
 συνεχῆς ἐστὶ κινήσις, ἀλλ' ἢ μία τῷ ἀριθμῷ, ὡς διώρισταί. Αὕτη δὲ
 συνεχῆς ἐστὶ μόνη. Αὕτη δὲ καὶ τελεία λέγεσθαι δύναται καὶ συνεχῆς
 οὔσα καὶ μία ἀπλῶς· τὸ γὰρ τέλειον καὶ ὅλον καλεῖν εἰώθαμεν ἓν, ὡς
 30 τὸν τέλειον ἀνθρώπον ἓνα ἀνθρώπον. Ἐπὶ δεῖ τὴν τοιαύτην κίνησιν καὶ
 ὁμαλὴν εἶναι· ἢ γὰρ ἀνώμαλος οὐ δοκεῖ μία εἶναι, διαφέρουσα καὶ πρὸς
 αὐτὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ἡ δὲ ἀνωμαλία τῆς κινήσεως δυοὶ
 τρόποις ἐστὶ· ἢ γὰρ διὰ τὸ ἐν ᾧ ᾗτοι διὰ τὸ ὑποκείμενον· ἀδύνατον γὰρ
 κινεῖσθαι ὁμαλῶς μὴ ἐπὶ ὁμαλῷ μεγέθει· ἡγουν ἐπὶ τε οὐσίας καὶ κεκλασ-
 35 μένης· καὶ ἐλικροειδοῦς, κἂν τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ᾗ τὸ κινούμενον· ἢ διὰ τὸ
 διάφορον τῆς κινήσεως τῇ ταχυτῆτι καὶ βραδυτῆτι· ἢ μὲν γὰρ κινήσεως
 τὸ αὐτὸ διόλου τάχος, ὁμαλῆς· ἢ δὲ μὴ τὸ αὐτό, ἀνώμαλος· ὅθεν οὐδὲ
 εἶδη κινήσεως τὸ τάχος καὶ ἢ βραδυτής, οὐδὲ διαφορά, ἐπειδὴ ταῖς
 κατ' εἶδος διαφερούσαις κινήσεσι πάσαις ἐνθεωροῦνται· ὥσπερ οὐδὲ τὰ
 40 ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ εἶδη τοῦ ἀνθρώπου· διατρέχουσι γὰρ ἄμφω ταῦτα

πάντα τῶν ζώων τὰ γένη, καὶ τὰ δοκοῦντα ὑπεναντίως ἔχειν, ὡς τὸ f. 180
 λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, τὸ πτηνὸν καὶ τὸ χερσαῖον.

Ὅτι ἐναντία κινήσεις κυρίως εἰσὶν αἱ εἰς τὰ ἐναντία, οἷον ἢ εἰς
 ὑγείαν κίνησις ἐναντία τῇ εἰς νόσον· ἔτι δὲ καὶ ἔξ ἐναντίων εἰς ἐναντία,
 οἷον ἢ ἔξ ὑγείας εἰς νόσον κίνησις ἐναντία τῇ ἐκ νόσου εἰς ὑγείαν, καὶ
 σχεδὸν αἱ αὐταὶ εἰσὶν ἄμφω· ἢ γὰρ εἰς ὑγείαν ἐκ νόσου ἐστὶ καὶ ἢ εἰς
 νόσον ἔξ ὑγείας. Ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις, ἐπὶ τούτων ἐστὶν ἢ
 ἀλλοιώσις εἴτουν μεταβολή, ὡς ἐπὶ γενέσεως ἢ φθοράς· ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 γὰρ εἰς καὶ εἰς τὸ αὐτὸ, οἷον γένεσις μὲν ἐκ τοῦ ἀπλῶς μὴ ὄντος, φθορά
 δὲ εἰς τὸ ἀπλῶς μὴ ὄν. Καὶ ἢ μὲν φθορά ἐκ τοῦ ὄντος, ἢ δὲ γένεσις
 εἰς τὸ ὄν. Ἡρεμία δὲ αὐ μόνον τῇ κινήσει ἀντίκειται, οἷον ἢ κατὰ τόπον
 ἡρεμία τῇ κατὰ τόπον κινήσει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως, ἀλλὰ τῇ
 ἀντικειμένῃ ἡρεμίᾳ, οἷον ἢ ἐν τῷ ἄνω ἡρεμία τῇ ἐν τῇ κάτω ἡρεμίᾳ, καὶ
 ἢ ἐν τῇ ὑγείᾳ ἢ ἐν τῇ νόσῳ. Ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἔστιν ἐναντίωσις ἴγουν
 γενέσεως καὶ φθοράς (οἷο καὶ ἀλλοιώσεις ἐκλήθησαν), ἐπὶ τούτων ἡρεμία
 οὐ λέγεται ἀλλ' ἀμεταβλησία.

Ἔτι ἀπορεῖ πῶς ἐπὶ μὲν τῆς κατὰ τόπον κινήσεως καὶ ἡρεμίας ἐστὶ
 τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἴγουν τὰ βάρεια φύσει κάτω καὶ κινεῖται
 καὶ μένει, παρὰ φύσιν δὲ ἄνω, τὰ δὲ κοῦφα τὸ ἀνάπαλιν. Ἐπὶ δὲ τῶν
 ἄλλων κινήσεων καὶ μεταβολῶν οὐκ ἔστιν ὁμοίως. Ἐπὶ γὰρ τῆς ἀλλοιώ-
 σεως οὐδὲν μᾶλλον κατὰ φύσιν τὸ θερμαίνεσθαι ἢ τὸ ψύχεσθαι, οὐδὲ τὸ
 λευκαίνεσθαι ἢ μελαίνεσθαι, καὶ ἐπὶ αὐξήσεως καὶ φθίσεως ὡσαύτως.
 Καὶ ἐπὶ γενέσεως καὶ φθοράς κατὰ φύσιν τὸ αὔξειν καὶ μειοῦσθαι καὶ
 φθίνειν, καὶ αὔθις τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ φθεῖρεσθαι. Καὶ φησὶν ὅτι καὶ
 ἐπὶ τούτων ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν, εἰ καὶ δοκεῖ μὴ εἶναι·
 ἐστὶ γὰρ φθεῖρεσθαι καὶ κατὰ φύσιν γηράσκοντα καὶ παρὰ φύσιν ξίφει
 ἢ ἄλλῃ τινὶ βίᾳ φθειρόμενον. Ἀλλὰ μὴν καὶ γένεσις ἐστὶ παρὰ φύσιν ἢ
 πρόωρος καὶ ἀνθρώπων καὶ ζώων καὶ καρπῶν διὰ θερμῆς ὑπερβολῆς ἐν
 ταῖς σπέρμασιν. Καὶ νοσοῦντες ἀπαλλάττονται πρὸ τῶν κρισίμων ἡμερῶν
 παρὰ φύσιν, καὶ κατὰ φύσιν ἄλλοι ἐν ταῖς κρισίμοις. Ἔστι δὲ, φησί, καὶ
 φθορά φθορᾶ ἐναντία, εἰ καὶ μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ τρόπῳ τινί, ἢ μὲν ὀηλονότι
 ἠδεῖα ὡς κατὰ φύσιν, ἢ δὲ λυπηρὰ ὡς παρὰ φύσιν· καὶ οὐδὲν τὸ ξενίζον,
 εἰ μὴ μόνον γένεσις ἐναντίως ἔχει φθορά, ἀλλὰ καὶ φθορᾶ. Καὶ ἄλλαις
 ταῖς ἀπορίαις περὶ ἡρεμίας καὶ μονῆς ἐνδιατρίψας τελειοῖ τὸ ε' στοιχεῖον
 καλῶς: —